

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Досліджуються теоретичні та практичні питання підвищення ефективності паливно-енергетичного комплексу на основі аналізу аспектів механізму стійкого його розвитку. Приділено увагу стратегічним напрямкам державного регулювання та можливості впливу на процеси активізації поведіння паливно-енергетичних підприємств, що спрямовано безпосередньо на розвиток паливно-енергетичного комплексу.

The theoretical and practical issues of improving the efficiency of the fuel and energy sector based on the analysis of sustainable aspects of the mechanism of its development is investigated. Attention is paid to the strategic directions of state regulation and the ability to influence the process of revitalization of the fuel and energy enterprises, aiming at the development of fuel-energy complex.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі перед вітчизняною економікою стоїть задача щодо забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), який відбувається під впливом факторів попиту та пропозиції на внутрішньому і зовнішньому ринках; науково-технічного розвитку ПЕК, що включає підвищення ефективності використання усіх видів експлуатованих і паливно-енергетичних ресурсів; підвищення енергооснащеності праці і зростання енергетичних витрат на одиницю ВВП.

Можливість вирішення поставленої задачі багато в чому залежить від наявності високоефективної енергетичної бази. Найважливішу роль при цьому відіграють раціональне застосування наявного потенціалу країни і перехід до інтенсивного шляху розвитку вітчизняного ПЕК.

З початку ХХІ ст. відбулося поступове відродження та перебудова промисловості і формування гарантованої основи для фундаментальних змін і формування раціонального промислового комплексу у подальшій перспективі. Крім того, досягнення стійкої стабілізації та економічного зростання на основі випереджального розвитку наукоємних галузей, стимулювання виробництв, орієнтованих на внутрішній ринок споживчих товарів сприяло до формування єдиної промислової системи країни як органічної частини європейського простору, що використовує всі переваги своєї ресурсної бази, технологій, високорозвиненого інтелектуального потенціалу. Цей період визначається як інвестиційно-інноваційний і характеризується переходом на капіталомісткий шлях розвитку зі значними обсягами капіталовкладень у докорінну реконструкцію всіх галузей промисловості. При цьому передбачається широко використовувати накопичений потенціал ресурсів для інвестування саме в нетрадиційні і відновлювані джерела енергії [1, с.22-24; 2, с.14-15; 3, с.31-37].

Однак триваюче старіння основних фондів в енергетиці і виникнення на цій основі техногенних катастроф, поява негативних явищ і в екологічному середовищі висувають на перший план необхідність адекватної довгострокової стратегії стійкого розвитку паливно-енергетичного комплексу, націлена на задоволення потреб в енергії.

Аналіз функціонування ПЕК країни за останні п'ять років свідчить про наростання негативних тенденцій і загострення проблем, пов'язаних з його розвитком. Так, зменшення обсягів видобутку і зниження обсягу реалізації вугілля, нафти та природного газу відбувається більш швидкими темпами, чим це вимагає реальна обстановка, що склалася в економіці України (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво основних видів промислової продукції за 2006–2010 р.

Види продукції	2006	2007	2008	2009	2010
Вугілля готове, млн.т	61,7	58,9	59,5	55,0	55,0
Нафта сира, млн.т	3,3	3,3	3,2	2,9	2,6
Газ нафтовий попутний, млн.м ³	962	950	867	745	658
Газовий конденсат, млн.т	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0
Газ природний, млрд.м ³	20,1	20,2	20,6	20,8	19,8

Джерело: Державна служба статистики: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/>

Забезпечити стійкий розвиток можна лише на основі переходу на інноваційний тип розвитку, шляхом формування й ефективного використання високотехнологічного комплексу, проведення державою ефективної інноваційної політики.

Незважаючи на подекуди позитивну динаміку розвитку галузі необхідне рішення існуючих проблем, що складаються в дефіциті інвестиційних коштів, зносі фондів і моральному старінні технологій тощо. При збереженні такого положення справ ПЕК може перетворитися з основного фактора росту в її перешкоду до економічного розвитку країни. Ріст цін на внутрішньому паливному ринку, викликаний високими цінами на нафту та газ на зовнішньому ринку, негативно позначається на роботі інших галузей економіки країни і є однією з основних причин підвищення темпів інфляції [4, с.7-10; 5, с.3-5; 6]

Обрана тема дослідження представляється дуже актуальною, тому що сировинний сектор, що грає ключову роль у забезпеченні енергетичних запасів, фінансової стійкості й економічного розвитку нашої країни має потребу в кардинальній зміні, зокрема удосконаленні механізму стійкого розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Теоретичними, методологічними та методичними проблемами розвитку енергетики займалися як закордонні так вітчизняні науковці: О. С. Власюк, Д. К. Прейгер, В. Лір, С. Синиця, А. Н. Шишов, В. О. Шевченко та ін.

У дослідженнях із проблем загального характеру особлива увага приділяється питанням ринку інвестицій, формування інвестиційних ресурсів, державного регулювання інвестиційного процесу як складеного елемента реформування вітчизняної економіки, його взаємодії з розвитком інститутів ринку.

Важливе методологічне значення в розробці досліджуваної теми і впливу на розвиток теорії інвестиційної проблематики мають роботи як вітчизняних учених О. Амоші, М. Білик, Б. Букринського, В. Шевчука, так і закордонних: Дж. Кейнса, Д. Норткотта Р. Фолк, Д. Сміт.

Проблеми інвестиційної політики на мікрорівні розглядаються в роботах І. А. Бланка, К. Т. Бясова, В. А. Чернова, в рамках формування наукового погляду на інвестування паливно-енергетичного комплексу – В. Г. Федоренко, М. А. Ільяшов, В. І. Салли, С. В. Янко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, залишаються недостатньо в повній мірі розкриті питання єдиного підходу щодо обґрунтування механізмів і стратегічних напрямків стійкого розвитку паливно-енергетичного комплексу та реалізації стимулюючої ролі держави в забезпеченні процесів стійкого розвитку ПЕК.

Постановка завдання. Метою даної статті є обґрунтування напрямків удосконалення механізму стійкого розвитку паливно-енергетичного комплексу України в умовах структурних перетворень в ПЕК в інтересах розвитку вітчизняних інноваційно-інвестиційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах світової глобалізації вітчизняна економіка повинна перебудовуватися в напрямку нових структур з високим рівнем ефективності енергокористування.

Тому, розвиток ринкових форм і методів господарювання вимагає істотного уточнення інвестиційної політики, яка б забезпечувала створення адекватного їм механізму формування і реалізації інвестиційного потенціалу підприємств енергетичного сектору.

Насамперед, мається на увазі, по-перше, створення ефективного механізму

підвищення інвестиційної активності енергогенеруючих компаній, і, по-друге, збільшення інвестиції за рахунок їх власних коштів, за допомогою зміцнення і більш повного використання інвестиційного потенціалу.

В даний час загальний рівень наукових розробок із проблем формування і реалізації інвестиційного потенціалу енергогенеруючих компаній, а також мобілізації і використання джерел самофінансування відстає від потреб господарської практики.

Структурна реорганізація паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) як в Україні, так і в світі вимагає вирішення ряду нових специфічних задач, а саме: створення правової бази для ефективного управління ПЕК; удосконалювання фінансової й інвестиційної політики в нових економічних умовах; організація управління в умовах нових форм власності тощо.

ПЕК – одна із ключових галузей економіки, яка забезпечує життєдіяльність інших галузей господарства. Економічна ефективність, екологічність, рівень розвитку і надійна робота ПЕК формують умови забезпечення енергетичної безпеки держави.

Однак, в сучасних умовах паливно-енергетичний комплекс, в окремих її галузях, працює в як в режимі морального, так і фізичного виснаження свого виробничого потенціалу, який був забезпечений інвестиціями попередніх десятиліть. У цих умовах на перший план виходять рішення проблеми дефіциту інвестиційних ресурсів для підтримки ефективного відтворювального процесу в його галузях, формування сприятливого інвестиційного клімату. Рішення цієї проблеми неможливо без розробки стратегії інвестування в паливно-енергетичний комплекс як на рівні держави, так і на рівні регіональних комплексів. Зростаючі потреби світової економіки в енергетичних ресурсах і підвищення їхньої ролі як одного з пріоритетних факторів економічного розвитку, обумовлюють підвищення значимості великих паливно-енергетичних компаній.

Протягом досить тривалого часу підприємства паливно-енергетичного комплексу функціонували у форматі вертикально інтегрованих структур. У складних умовах входження вітчизняної економіки в систему ринкових відносин це було обумовлено рядом взаємозалежних виробничих і економічних факторів, у тому числі і необхідністю істотного підвищення ефективності виробництва, і насамперед, за рахунок повноцінної реалізації ефекту масштабу. Однак нові тенденції розвитку світової і вітчизняної економіки в останнє десятиліття свідчать про послідовне збагачення процесів вертикальної інтеграції горизонтальними зв'язками і про формування вертикально-горизонтальної інтеграції в паливно-енергетичних галузях. У свою чергу, такого роду тенденції ініціюють пошук нових підходів до розвитку компаній, адаптуючи їх до найбільш ефективного використання ресурсів в умовах наростаючої конкуренції на світових і внутрішніх ринках. Відзначений характер змін у розвитку інтеграційних процесів приводить не тільки до зміни організаційної структури компанії і представлень про систему управління ними, а й до зміни економічних відносин і умов відтворення, що визначає необхідність реформування управління інвестиційним потенціалом підприємств. Інвестиційні проблеми в електроенергетичному підкомплексі ПЕК виникли в результаті деформації відтворювальної структури суспільного продукту і відсутності інвестиційної політики, орієнтованої на підтримку простого і розширеного відтворення в галузях ПЕК. Аналіз економічних процесів і інвестиційних проблем, що нагромадилися, в енергетичному підкомплексі показує, що вони значною мірою є залежними від загальної інвестиційної політики, стану фінансів і бюджету країни, податкового режиму й інших макроекономічних факторів у період переходу до ринку.

Електроенергетичний ринок досить складний в організаційному і технічному відношеннях. Головними відмінними рисами електроенергетичного виробництва є: неможливість запасати електроенергію, у зв'язку, з чим має місце постійна єдність виробництва і споживання; залежність обсягів виробництва енергії винятково від споживачів і неможливість нарощування обсягів виробництва за бажанням і ініціативою енергетиків; необхідність оцінювати обсяги виробництва і споживання енергії не тільки в розрахунку на рік, як це робиться для інших галузей промисловості і національного господарства, але і вартості величини енергетичних навантажень; необхідність безперебійності енергопостачання

споживачів, що є життєво важливою умовою роботи всього національного господарства тощо. Ці специфічні умови породили галузеві традиції в організації електроенергетики, при цьому головною особливістю є створення і функціонування Об'єднаної енергетичної системи країни. Виробництво електроенергії здійснюють 17 (ТЕС), 4 атомних (АЕС), 10 ТЕЦ, 7 великих та 49 малих гідро (ГЕС) і 2 вітряних (ВЕС) електростанцій. Всі електростанції, за винятком 3-х ТЕС, які об'єднані в ТОВ «Східенерго», входять в Мінпалівенерго України. Дані за 2010 рік показують, що електростанціями, які входять до Об'єднаної енергетичної системи (ОЕС), обсяг виробництва електричної енергії електростанціями досяг 187 910,1 млн. кВт·г, що на 15 010,5 млн. кВт·г або на 8,7% більше порівняно з 2009 роком (рис. 1) [7].

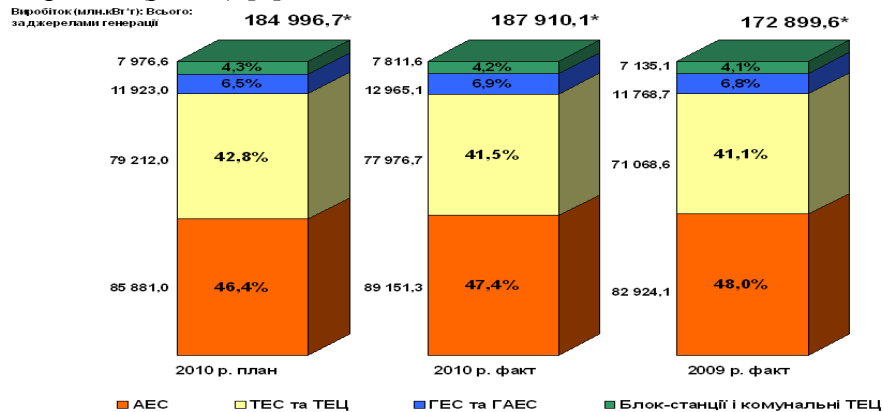

Рис. 1. Виробництво електроенергії по ОЕС у 2009/2010 р., млн. кВт·г

Електростанціями, що належать до сфери управління Мінпалівенерго, вироблено 180 098,5 млн. кВт·г електроенергії, що на 14 334,0 млн. кВт·г, або на 8,6% більше ніж показник минулого року. При цьому ТЕС та ТЕЦ вироблено електроенергії на 6 908,1 млн. кВт·г, або на 9,7% більше ніж за 2009 рік. Атомними електростанціями вироблено електроенергії на 6 227,2 млн. кВт·г, або на 7,5% більше порівняно з показником 2009 року. Коефіцієнт використання встановленої потужності становить 73,6%, що на 5,2% більше рівня минулого року. Виробництво електроенергії ГЕС та ГАЕС збільшилось на 1 196,4 млн. кВт·г, або на 10,2% від аналогічного показника 2009 року та становить 12 965,1 млн. кВт·г. Виробництво електроенергії електростанціями інших видів (блок-станціями і комунальними ТЕЦ) порівняно з 2009 роком збільшилось на 676,5 млн. кВт·г, або на 9,5%, що відбулося в результаті додаткових можливостей стимулювання виробництва в умовах колективної форми власності [7]. Згідно даних Мінпалівенерго, протягом 2010 року споживання електроенергії (брутто) склало 183 900,2 млн. кВт·г, що на 14 882,1 млн. кВт·г (або 8,8%) більше ніж у 2009 році. Споживання електроенергії (нетто) галузями національної економіки та населенням протягом 2010 року становить 147 330,1 млн. кВт·г, що на 12 824,4 млн. кВт·г (або на 9,5%) більше показника 2009 року. Це відбулося, переважно, за рахунок збільшення обсягу споживання електричної енергії машинобудівною (на 17,4%), хімічною та нафтохімічною (на 17,1%), металургійною (на 14,0%) галузями промисловості [7].

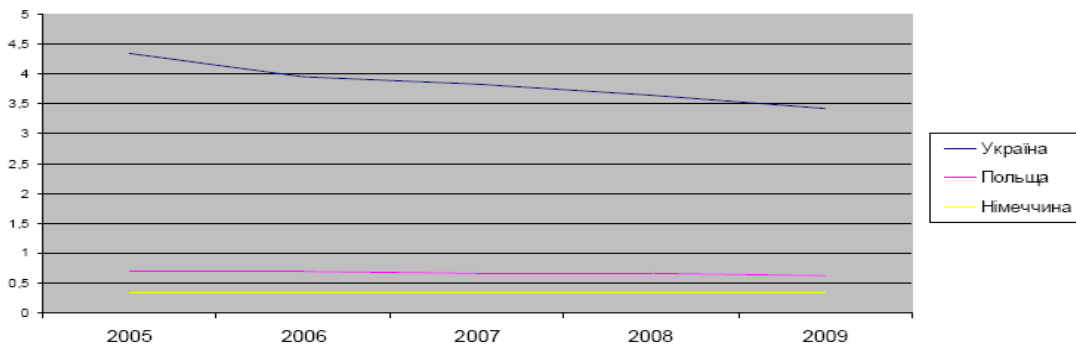

Рис. 2. Споживання електроенергії на одиницю ВВП

Споживання на українському ринку електроенергетики, обсяг якого становить близько 180.000 ГВт-год., становить більш 50% промисловості. Навіть, коли споживання енергії на одиницю ВВП з 2009 року знизилося, Україна всеодно споживає в п'ять разів більше електроенергії на одиницю ВВП ніж, наприклад, Німеччина чи Польща [8, с.245-301]. (рис. 2) Крім того в країнах ЄС акцентується увага на збільшенні споживання електроенергії при зростанні ВВП. Тому в електроенергетичній галузі України необхідні зміни пов'язані із

В найближчій перспективі основою електроенергетичної системи України залишатимуться теплові електростанції. Особливістю теплової енергетики є те, що її робота протягом тривалого періоду відбувається в умовах надлишку встановлених потужностей енергоблоків ТЕС, що погіршує їх економічні показники.

Оскільки енергетика – дуже капіталомісткий з інвестиціями, що повільно окупаються, комплекс, що має недостатню державну підтримку: основні системи енергопостачання є сферою природних монополій, а регулювання монопольних ринків - важлива функція держави; енергетика має особливо важливе значення в соціальному плані як вирішальний компонент соціальної інфраструктури, а також у частині енергетичної й у цілому національної безпеки. У той же час національна безпека – предмет особливої уваги держави як представника громадян і суспільства, інтереси яких часто не збігаються з інтересами суб'єктів господарювання. Отже, забезпечення енергетичної безпеки, що знаходиться на «перетинанні» енергетики з національною безпекою, вимагає державного впливу на забезпечення стійкого функціонування і розвитку ПЕК.

Тому, економічний і практичний зміст виділення ПЕК як самостійного народногосподарського суб'єкта реалізується в необхідності і можливості його державного регулювання з метою забезпечення потреб народного господарства в енергетичних ресурсах.

Крім того, стійкий розвиток ПЕК ґрунтується на єдності наступних компонентів: ефективної інвестиційної політики компаній, оптимальному складі учасників комплексу, тісно взаємодіючих між собою за узгодженням інтересів і напрямків дій, а також безперервності інноваційного процесу в адаптації до умов, що складаються [9].

Забезпечення стійкого розвитку ПЕК, необхідне формування механізму узгодження інтересів і напрямків у розвитку суб'єктів паливно-енергетичного комплексу потребує такого механізму, що надасть можливість цілеспрямовано впливати на інтереси окремих суб'єктів паливно-енергетичного комплексу для досягнення збалансованого і стійкого розвитку в довгостроковому періоді.

Процеси самоорганізації в напрямку подальшого руху економічних систем обумовлюються стимулами, наданими ринком. Ринок має особливий механізм, що координує поведінку і напрямки діяльності економічних суб'єктів, що забезпечують самовідтворення й ефективність ринкових відносин. Відомо, що відносини між економічно незалежними друг від друга виробниками і покупцями виявляються, насамперед, у формі співвідношення попиту та пропозиції. Ці відносини реалізуються за допомогою таких інструментів, як ціни, конкуренції, а їхні результати оцінюються у формі прибутку чи збитку.

Механізм ринкової самоорганізації по створенню умов для стійкого розвитку діє й у відношенні паливно-енергетичного комплексу. По-перше, ринок змушує господарські бізнес-організації ПЕК нарощувати свій потенціал (насамперед фінансовий) у результаті прагнення до максимізації прибутку. Головною метою бізнесу виступає одержання прибутку, що саме і виступає однією з основних умов формування інвестиційного потенціалу, необхідного для стійкого функціонування і розвитку організації [9].

По-друге, ринковий механізм стимулює зацікавленість у посиленні «масивності» організацій і зміцнення внутрішньо корпоративних зв'язків у результаті концентрації виробництва - зосередження виробництва на усе більш великих підприємствах.

По-третє, орієнтація на споживача змушує що хазяюють суб'єкти бути «гнучкими», що виступає ще одним фактором стійкості функціонування і дозволяє гнучко реагувати на зміну смаків і запитів покупців.

По-четверте, умови ринку змушують суб'єктів господарювання, підвищувати свою конкурентоздатність, що багато в чому визначається реалізацією інноваційного потенціалу.

Таким чином, ринок забезпечує можливість самонастроювання суб'єктів господарювання, на формування механізму функціонування і створення умов, що забезпечують їхній розвиток. Однак для підприємств паливно-енергетичного комплексу таке самонастроювання може суперечити довгостроковим інтересам і цілям державного розвитку.

Так стимулювання ринковим механізмом визначеної «гнучкості» виробничих систем, у той же час може викликати для суспільства втрату можливості задоволення найважливішої потреби в енергетичних ресурсах.

В ринкових умовах паливно-енергетичний комплекс не являє собою цілісного утворення, обумовленого як сукупність взаємозалежних і взаємодіючих елементів. Щоб паливно-енергетичний комплекс функціонував як єдине ціле і забезпечував синергетичний ефект у рішенні енергетичної проблеми, мав необхідну (організаційну) основу для свого стійкого розвитку – необхідне формування механізму узгодження і координації інтересів у розвитку елементів паливно-енергетичного комплексу.

У ролі такого «координатора» інтересів може виступати держава, що має можливість розробляти загальну комплексну програму розвитку паливно-енергетичного комплексу і впливати на його окремі елементи для досягнення збалансованості та стійкості розвитку в довгостроковому періоді.

Основним документом регулювання енергетичного розвитку України стала «Енергетична стратегія України на період до 2030 року», яка була схвалена КМУ від 15 березня 2006 р. N145-р., що визначала стратегію з урахуванням тенденцій геополітичного, макроекономічного, соціального і науково-технічного розвитку країни, що мають певні ризики щодо визначення цих факторів; забезпечуватиме постійний моніторинг Енергетичної стратегії та періодичне уточнення передбачених стратегією обсягів і термінів виконання робіт з врахуванням динаміки цін на паливно-енергетичні ресурси у світі й країні, державних програм розвитку економіки, досягнень науково-технічного прогресу та інших чинників.

Механізмом регулювання економічних процесів, що відбуваються в суспільстві, держава здатна здійснювати вплив на фактори, що сприяють забезпеченню стійкого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу: ефективної інвестиційної політики, оптимальному складі учасників комплексу, тісно взаємодіючих між собою за узгодженням інтересів і напрямків дій, а також безперервності інноваційного процесу [9].

Можливими напрямками удосконалення механізму стійкого розвитку паливно-енергетичного комплексу може стати:

- по-перше, зняття зменшення обмежень у реалізації інтересів розвитку паливно-енергетичних компаній, що не суперечать цілям стійкого розвитку (через державно-приватне партнерство);
- по-друге, стимулюванням розвитку факторів, що забезпечують стійкий і довгостроковий розвиток паливно-енергетичного комплексу, але суперечних комерційним інтересам нафтогазових компаній (стимулювання інноваційної діяльності в сфері енергозбереження й альтернативних джерел енергії).

В даний час доцільна допомога держави бізнесу в розвитку ПЕК. Вона може полягати в наданні інвестиційних пільг, скасуванню мита на імпортоване устаткування, прискореної амортизації основних фондів тощо (рис.3).

Корисним може бути створення цільового державного фонду під модернізацію і будівництво нових комплексів і виділення з нього засобів під відновлення основних фондів і нове будівництво на пільгових умовах.

Для вітчизняних підприємств, що забезпечують постачання устаткування для модернізації діючих і знову споруджуваних комплексів, можуть бути введені заохочувальні пільги по оподатковуванню, а покупцям надані субсидії на придбання чи освоєння нового обладнання і технологій. Необхідно формувати конкурентне середовище в паливно-енергетичному секторі.

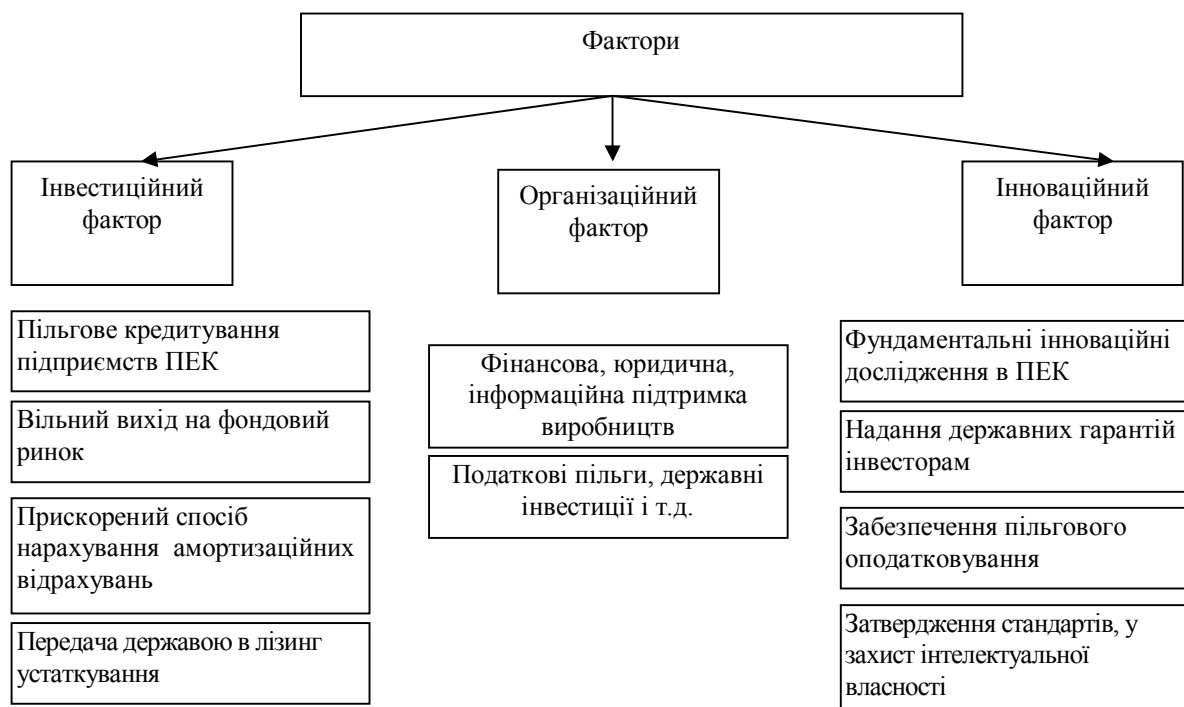

Рис. 3. Фактори розвитку ПЕК та держане регулювання

Ступінь участі держави, методи його непрямого впливу на функціонування і розвиток ПЕК покликані, насамперед, забезпечити необхідний рівень енергетичної безпеки країни [9]. Рішення цієї проблеми, що полягає у формуванні довгострокової державної енергетичної політики, що враховує і внутрішні, і зовнішні фактори розвитку ПЕК, виходить за межі традиційних технологічних задач забезпечення надійності енергопостачальних систем. У зв'язку з цим необхідні:

- оцінка (діагностика) рівнів енергетичної безпеки держави;
- формування критеріїв оцінки впливу енергетичних факторів на економічну безпеку держави;
- формування комплексу заходів для нейтралізації погроз енергетичної безпеки у взаємозв'язку з показниками економічної безпеки за критеріями національної безпеки держави;
- прогнозування енергетичної безпеки по сценаріях соціально-економічного розвитку країни.

Повноцінна політика і практика реалізації державою свого права власника на надра є запорукою забезпечення внутрішньої безпеки розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Основні проблемні аспекти управлінських відносин, що виникають у даний час між державою (на рівні його регіонів) і ПЕК бізнесом, можуть бути вирішені на основі:

- створення сприятливих економічних умов для становлення і розвитку малих і середніх регіонально орієнтованих компаній;
- координації зусиль на регіональному рівні і забезпечення кращої взаємодії з ПЕК з метою рішення соціально-економічних проблем територій.

Висновки і перспективи подальших розробок. Деградація екології, величезні втрати природних ресурсів через відсталі технології видобутку і транспортування, численні аварії приводить до неефективного використання не поновлюваних природних ресурсів. В свою чергу, аналіз інтересів у стійкому розвитку паливно-енергетичного комплексу в Україні показує лише незначне розходження в зацікавленості приватних компаній і держави в рішенні задач стійкого функціонування ПЕК.

Можливість досягнення синергії концентрації різних ресурсів і їхніх джерел за рахунок партнерства влади з бізнесом по пріоритетних напрямках стійкого розвитку

паливно-енергетичного комплексу, з метою їх максимально можливого використання й одержання синергетичного ефекту залежить від їхнього спільного посилення (соціального, економічного, інноваційного й ін.).

В умовах здійснення активної державної політики і сприятливого клімату для інвестицій, оновлення парку базових енергопотужностей може виконуватися не тільки шляхом модернізації тих, що діють ТЕС на вугіллі і газі, а і створення нових економічних геоТЕС, які використовують нетрадиційні паливні ресурси.

До 2010 року реально створити газотурбіни, парогазові і геотермальні блоки загальною потужністю 2300 мВт і річним виробництвом електроенергії в 13,00 тВт.час. Створення могутньої мережі ВЕС на півдні і заході Україні, будівництво малої гідроенергетики на середніх і малих річках задовольнить значну частину регіональних потреб в електроенергії.

Такі ж завдання вирішать газоТЕС у вугледобувних регіонах, поблизу нафтопереробних підприємств, непромислових нафтових і газових свердловин. Обсяги виробництва СЕС можуть збільшитися у декілька разів, враховуючи значне зниження собівартості сонячної електроенергії до 6-8 центів за 1 кВт.час.

Створення електрогенераторних установок з використанням НВІЕ, загальною потужністю 6000 мВт дозволить щорічно проводити до 24 ТВт.час екологічно чистої електроенергії. Виконання запропонованої програми створення електростанцій на нових джерелах зажадає 26 млрд. грн. і при сприятливому інвестиційному кліматі частка бюджетних коштів складе 56 %.

Передбачені показники ставлять своєю метою формування раціональної структури виробництва електроенергії, підвищення технічного рівня і екологічної безпеки електростанцій, розвиток нетрадиційної енергетики.

Список використаної літератури

1. Жовтянський В. А. Енергозбереження: роль і місце в енергетичній стратегії України / В. А. Жовтянський // Проблеми загальної енергетики. – 2001. – № 5. – С. 22–24.
2. Колтунчик И. Энергетический аудит промышленных объектов / И. Колтунчик // Деньги и Технологии. – 2004. – № 6. – С. 14–15.
3. Суходоля О. Модель аналізу енергоспоживання та визначення рівня енергоефективності національної економіки / О. Суходоля // Економіка України. – 2004. – № 5. – С. 31–37.
4. Синиця С. Енергоефективність в Німеччині-можливості для України / С. Синиця. – Київ: FES, 2010. – 21 с.
5. Хронологія законів // Альтернативні джерела енергії. – 2009. – № 1. – 21 с.
6. Шевченко В. О. Використання енергозберігаючих технологій в країнах ЄС: досвід для України / В. О. Шевченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
7. Інформаційна довідка про основні показники розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України за 2009-2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua>.
8. Шишов А. Н. Экономика энергетики: [учеб.]. / А. Н. Шишов. – М.: Высш. школа, 1979. – 400 с.
9. Мозговая Е. С. Формирование потенциала устойчивого развития топливно-энергетического комплекса / Е. С. Мозговая // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2009. – № 4 (28). – С. 68–75.

Прийнято до друку 13.04.2011